

TELEGRAFUL ROMÂN.

ăpare Marție, Joi și Sâmbătă

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful român”,

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe pătariul I. Ianuarie-Februarie-Martie al anului 1895, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foiei

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pe lângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei, unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se potă cel.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșese cu ultima Decembrie 1894, să-și înnoască abonamentul, pentru-că altfel expedi-tura va fi silită a sista expedarea toții.

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

Sibiu 28 Decembrie 1894.

Crisa ministerială este aproape de rezolvare. Scirile mai noue din Budapesta ne aduc vestea, că Majestatea Sa ar fi încredințat cu formarea noului cabinet pe contele Khuen-Hedervary, banul Croației, și că acesta ar fi primit însărcinarea, cerând un termen de 4—5 zile pentru compunerea listei ministeriale. Noul minister se va rădămi tot pe partidul liberal în care erași a ajuns la mare influință clica lui Tisza, și așa deocamdată nu este vorba de schimbare de sistem, ci mai mult de persoane. Astfel deci și partidele opoziționale au decis, că vor avea aceeași atitudine față de noul guvern, ca și față de guvernul Wekerle. În sensul acesta s'a pronunțat partidul național și disidenții, cari au eșit din partidul liberal și despre cari se spera că vor reintra erași în partid și l vor sprigini. Dar acesta e treba partidelor magiare, cari pe noi acum nu ne împoartă.

FOIȚA

Balada și Romanța.

(Prelegere publică ținută de prof. Dr. Vasile Bolog.)
(Înceiere.)

S'a făcut însă încercări la germani, și înainte de Herder, de a traduce și imita romanțele spaniole, și anume după modele franceze, cari se deosebeau de balade numai prin aceea, că erau versificate în trochei, pe când baladele mai ales în iambi și anapest de câte 3 și 4 tacte. — În urma acesteia mulți nu considerau altă deosebire între balada și romanța, decât simpla forma amintită. Alții din contră considerau de balade acele poezii epice, cari erau de cuprins emoționatoriu, tragic-positiv, adese ori avânt și miraculos, și numiau apoi romanțe poeziile epice de cuprins vioiu, ușor și săltăreț.

Așa s'a produs între literați, cu privire la acest gen poetic, adevărat „turnul babilonic”. Căci mai departe unii atribuiau romanței mai mult element liric, alții er baladei mai mult element epic, și viceversa. Ba, unii identificau caracterul musical al

Ceea-ce ne împoartă pe noi mai de-a aproape este atitudinea, ce o va lua noul guvern în cestiunea de naționalitate și anume față de noi românii. Am dăis mai înainte, că crisa se resolvă mai mult prin schimbare de persoane și astfel urmază, că rămând același sistem și atitudinea noului guvern va fi aceeași. Cu toate aceste însă pôte se urmeze ceva schimbare în acesta direcțiune, în măsura în care valurile cestiunii de naționalitate au contribuit la crisa și respective la căderea guvernului Wekerle.

Cu cestiunea acesta se ocupă „Hazánk” în nrul său din 4 Ianuarie 1895 în un articol intitulat „Crisa guvernului și cestiunea naționalităților”, până când nu se scia, că noul prim-ministru va fi banul Hedervary. Ea își pune întrebarea, că cum va fi ore politica de naționalitate a noului guvern? dar prin deducțiunile sale arată, că are puțină cunoștință pe acest teren.

În acest articol se spune, că politica de naționalități a cabinetului Wekerle a fost numai „incidentală” și „direcțiunea generală a cabinetului a făcut imposibilă inaugurarea unei politici cu scop definit”. Acesta este adevărat, numai cât ce înțelege „Hazánk” sub „scop definit” se vede de acolo, că aprobă cu satisfacție ultimul ordin al ministrului Hieronymi, privitor la oprirea funcționării partidului nostru național. În continuare articolul dă importanță puțină pactărilor ultime cu sașii, și trecând la români, dice, că la români nu e vorba de un partid moderat în sensul strict al cuvântului, pentru-că ambele partide, radicalii și moderații, au același scop și scriitorul articolului e de părere, că așa numiții moderați, în frunte cu Mocsonyi, sunt mai periculoși, deore-ce acestia poartă o politică mai diplomatică.

După aberațiuni de felul acesta, articolul înceie cu sfatul, că e neapărat de lipsă, ca noul guvern să se ocupe serios cu cestiunea naționalităților, un obligament, pe care guvernul Wekerle nu l'a împlinit, sub preteculul introducerii reformelor bisericesti și

rezolvarea acestei cestiuni prin o politică înțeleptă, prevădătoare și energetică, trebuie să fie una dintre principalele agende ale noului guvern

Acesta e un sfat general, care ades se scie prin foile magiare la adresa guvernelor și la care noi de obicei am răspuns, că ori ce guvern numai așa va face pași spre rezolvarea cestiunii de naționalitate, dacă va înfrâna șovinismul ovreio-magiar și va da drepturi naționalităților.

Acest sfat ar trebui să-l deie foile magiare și guvernele să-l urmeze. Până când acesta nu se va întâmpla, noi rămânem reci și față de guvernele, ce se duc și față de cele ce vin.

Revista politică.

Maj. Sa monarhul a petrecut în decursul săptămânei acesteia în Budapesta pentru a da o soluțiune situațiunii atât de încurcată. Maj. Sa a primit pe mai mulți matadori ai partidului liberal și anume pe Szlávy, Bánffy, Szél, Szapáry C. Tisza și pe banul Croației. Scirile din Budapesta anunță, că Maj. Sa a încredințat cu formarea cabinetului pe banul Croației. Banul a cerut timp de vreo câteva zile ca să se potă înțelege cu matadorii liberali și apoi să presinte lista definitivă.

„Budapesti Hirlap” primește un comunicat din Zagrab, unde se spune, că deputați dalmatini se ocupă serios cu idea de a convoca la primăvară în Viena un congres al tuturor naționalităților din Austro Ungaria, slovacii sârbii, croații, și români, tot aici se va decide și asupra înființării unui organ în limba germană, care să reprezinte interesele naționalităților sus numite.

Din incidentul acesta „Magyar Hirlap” scie un articol plin de furie la adresa naționalităților.

romanței cu însași noțiunea ei poetică. Și în urmare numai acelea bucăți lirice-epice le numiau romanțe, cari erau acomodate mușiceii, er pe cele neacomodate le numiau balade.

În sfârșit unii nici că-și mai băteau capul cu deosebirea dintre aceste două noțiuni, ci le folosiau de-a valma.

Abia în timpul mai nou s'a stabilit, după multe frământări, teoria amintită mai mult decât naturală, în sensul căreia balada și romanța, cu totă divergența tehnice, rămân același gen poetic, numit cu originalul cuvânt englez baladă, er spaniol romanță. Pe baza acesteia au convenit esteticii a constata despre acest gen poetic, că este o narațiune poetică, care nu depinge subiectul seu în colorii obiective, nici are drept țință a nara evenimentele după-cum ele s'au săvârșit în timp și spațiu, ci este o narațiune, care destăinuiesc întregul intern al poetului și al persoanelor acțiunii, folosindu-se în predare de metoda dramei.

Aceste note îi rămân drept trăsături fundamentale, cari la diferite popore întimpină diferite modificări după individualitatea lor și mai ales sub raportul influințelor climatice. Fapt, ce n'are să ne surprindă,

căci spiritul omenesc nici-când nu s'a putut îngârda precum socotesc îngustele vederi, nici se va pute; dar nici elibera nu se pôte de sub influințele naturii. Afară de aceea spiritul, la anumite epoce e stăpănit de anumite rațiuni, și ce s'a manifestat odată cu putere în viață, în totdeauna a brăzdat adânc urmele ei și în artă.

Din aceste rezultă, în resumat cuprins, că balada e acel gen poetic, care întrunesc în mod deosebit condițiunile poeziei lirice, epice și dramatice. — Lirice, întru cât poetul nu narăză obiectiv, ci însoțit de a sa căldurosă afecțiune, ce subiectul i-a deșteptat, lăsând ca prin transparent să se observe durerea, compătămirea sau mahnirea lui internă. Epice, întru cât subiectul nu-i eflucul propriu vieții interne a poetului, er dramatice, fiind-că pentru espunere alege forma dialogului

Drept urmare a acesteia, mulți dintre estetici, numesc balada o mică dramă, de comun în trei acte intim întreșesute. Actul I ne conduce prin scurt dialog în situație, al II-lea înalță treptat așteptarea (curiositatea), er al III-lea prezentă deslegarea acțiunii, desnodamentul surprindătoriu și împoartă.

„Budapester Tagblatt” în numărul său de anul nou vorbesce între altele și de situațiunea din Austria. Diariul acesta opozițional e de părere, că voind cineva a-și face o idee clară despre cele petrecute în Austria în decursul anului 1894 trebuie să aibă în vedere două momente. Bine înțeles, că la locul întâiu vine ministerul coaliției poreclit al „franchetei și adevărului”, care când a venit la putere a luat asupra-și angagiamentul de a rezolva reforma legii electorale. De atunci a trecut un an și nu numai, că n'a sciut să o resolve, dar n'a înțeles macar nici cum să începă lucrul. Proiectul contelui Taaffe, ce e drept, l'a retras dela ordinea zilei nu pentru ca să-l substituie cu un altul ci mai vartos să însărcineze cu elaborarea lui un subcomitet secret.

Al doilea moment întunecos în analele Austriei din anul 1894, va fi că pentru prima dată dela anul 1849 a curs sânge de cetățean — în districtele montane din Silesia și Boemia nordvestică, precum și în Viena muncitorii au demonstrat pentru votul universal, împrejurarea acesta a făcut necesară intervenția poliției, și urmarea a fost, că sânge de cetățean a curs.

Activitatea parlamentară din anul 1894 a Reichsrathului a fost foarte bogată, așa deputații s'au ocupat cu toate lucrurile posibile, cod penal, procesul civil, concurse, odihna de Duminică, comerțul ambulant. Multe proiecte s'au început și puține s'au rezolvat; pe terenul legislațiunii coalițiunea se dovedesce de tot neproductivă.

Cu ocaziunea desbaterilor despre reforma valutei ministrul de finanțe Dr. Plener a împărțit clubului Hohenwart, că proiectele privitoare la cabinetul Wekerle trebuie votate, deorece dânsul voesce să facă din împrejurarea acesta o cestiune de cabinet. Coróna însă voesce, ca ministerul Wekerle să-și continue activitatea sa. . . . Acum foarte probabil, că lui Plener îi va păre rău de espectoratiunea acesta.

Rămâne acum să amintim, întru cât acest gen poetic e reprezentat și în literatura noastră.

În acest punct din capul locului trebuie să mărturisim, că în literatura noastră artistică, balada nu e reprezentată cu multă valvă. În schimbul acesteia însă, avem adevărată recompensă în literatura noastră populară, unde balada ocupă cel dintăiu loc în șirul poeziilor epice. „Cântecelul haiducesci” sunt tot atâtea balade, ce aduc mai mult cu romanța națiunilor aurori, dar sunt cu motive proprii și curat naționale.

În timpul de restriște, când românul nu mai putea suporta împărțirile străine, șotos de libertate, el lasă casă și copii și alergă la „Codrul, frate cu românul”, căci e rezolus.

De cât să mă căciulesc,
Mai bine mă haiducesc . . .

Cu ghioga în mână, „Păunașul codrului”, săvârșesc cele mai crâncene fapte drept răsbunare, drept pedepsă cumplită, pentru tirăniile împărătorului. Astfel devine Haiducul spaima Ciocoiului. Și poporul scie că răsbunarea lui nu e răsbunare personală, ci răsbunarea întregului popor, căci i lealul lui e să alunge din țară lipitorile străine,

La sfârșitul lui Februarie și în ceputul lui Martie Reichsratul éráși se va Intruni, atunci de sigur densusul va trebui să se ocupe într'un fel óre care cu rezolvarea cesiunii de reforme electorale, și numai atunci se va pute judeca dacă coaliția e mai mult de cât o „reciprocă asigurare de mandat“? Principiile democratice bat la ușa imperiului negru-galbin și cer intrare. Pe noi nu ne va surprinde, dacă dănele în anul 1895 vor căuta cu forță să se afirme. Astfel anul acesta póte deveni memorabil pentru statul nostru vecin, ale cărui destine noi le urmárim cu un viu interes. Óre Ungaria n'ar avé nevoie de aceste principii democratice?

Neobositul și energicul apărător al cesiunii române, prof. Roberto Fava, a adresat în zilele trecute tuturor ȕiarelor italiene o scrisóre care de sigur nu va fi răsunit în pustiu.

Éta-o:
Din București, Iași, Bráila, Pi tești, Sibiu, Cluș, Timișóra, scurt din tóte părțile României, Transilvaniei, și ale Banatului, mi vin ȕi de ȕi diferite scrisori și telegrame, dela reuiniuni și singuratici amici, cari mē rógă a mē face interpretele sentimentelor lor de profundă emoțiune și viie recunoscință, ce a deșteptat în poporul românesc nobila móțiune făcută de cei 277 membri ai parlamentului italian, ácéta sublimă afirmațiune a înfráțirii latine. ácéta solemnă dovadá despre forța, ce reside în principiul de naționalitate, în legăturile de consangenitate.

Fac acum apel la cunoscuta curtoasie a d-vóstre să binevoiți a-mi ajuta împlinirea acestei plăcute comisiuni, ce mi-s'a dat, prin publicarea acestei scrisori în ȕiariul, ce dirigeți

Ori care om din lumea cultă seie cât de juste și legitime sunt protestele celor trei milioane de români, cari neclintiti înfruntă tot felul de persecuțiuni, și luptă cu o desperată energie pentru conservarea limbei lor, pentru recástigare propriilor lor drepturi naționale. Dar' ácéta nouă probă de simpatie și de solidaritate frátescă dată din partea Camerei italiene, a făcut, ca inimile lor să tresalte de bucurie și speranță.

„Pentru-că mi scrie un ilustru patriot dela malurile Dimboviței — speranța mare a acestor sērmani apăsați e, că suspinele lor înádușite în chiar centrul civilizațiunii moderne, să ajungă în fine a fi ascultate de Europa secolului al 19-lea“.

E de lipsă să ne cunosca întrégă ardórea ce pătrunde pe acești generosi frați ai noștri din Dacia, să cu nosci puternica lor atragere pentru noi, italienii, și mândria, că ei au aceeași origine comună cu noi, precum

și încredințarea ce și o pun în solidaritatea și apărarea noastră — pentru ați face o idee ori cât de palidă și incompletă, despre entuziasmul ce l'a deșteptat în ei prospétul act al atátor îns-mnați reprezentanți ai națiunii noastre.

Econ al acestui entuziasm, sunt urmátóarele telegrame: (aici dl Fava dá loc telegramei senatului român, adresată prásidentului camerei italiene, telegrama dlui senator V. A. Urechia și altele).

Aducénd urári pentru triumful cauzei române, care e totodată triumful principiilor justiției, civilizațiunii și păcei eu vē mulțemesec înainte, stimulate dle director, pentru ospitalitatea ce-mi veți oferi, etc. etc

„Corespondenței politice“ i-se raportéză din Roma, că deciziunea asupra sorței camerei și respective a guvernului nu va urma nici decum în timp așa scurt, după cum se presupunee până acum Din părți bine informate adevă se vorbesce, că consiliul de ministri numai pela jumétatea lunei Ianuarie va decide asupra propozițiunilor ce vor fi a se presenta regelui. Față cu nouéle faime, că mai mulți ministri ar fi denegat lui Crispi solidaritatea, din cercuri guverniale se asigură pozitiv, că toți ministrii sunt solidari între sine și că nici vorbă nu este de divergențele de păreri în guvern.

In ultima conferență a episcopilor catolici s'a fost hotărít edarea unei epistole pastorale comune, care se dee poporului și preoțiime îndrumári cu privire la agendele lor după introducerea căsătoriei civile.

Pastorala ácéta s'a dat din ocaziunea sarbătorii de Duminecă trecută, (Botezul Domnului) și se află publicată în cel mai recent număr al lui „Magyar Állam“.

Ea aduce aminte preoților cuvintele, ce Papa le a adresat episcopilor din Ungaria, ca să l'insuflețescă la instruirea poporului spre perseveranță (în luptă) spre unire și curagiu. După ce espune tóte încercările prelaților esclamá: Tóte au fost înzadar. Datorința noastră acum este ca să ne ridicám némul de rușine.

Provócă apoi pe preoți ca să se pună pe lucru: „Purtând înaintea vóstră stindardul crucei, întáriti de esemplul și auctoritatea noastră, să apărați cu curagiu și însuflețire cauza religioasei atât în viața privată cât și în cea publică.“ De aceea „tóte modurile și tóte faptele permise de legea divină și humană să le folositi cu zel, ca căsétoria creștină se rămână în cinstea sa, ér drepturile credinței și bisericei noastre sfinte, nestirbite se rămână în întregitatea lor.“

muncesce, și-i destăinuiesce focul inimii cu cuvintele:

Dacă ești bade-o milos,
Ce mē lași atât pe jos? . . .

Și mai departe:
Hai voinice de mē ia

Nu-mi nsea sufletu,
Ca vėntu pámėntu,
Sórele isvórele,
Bruma busuióce!

Junele însé e îndujmănit cu fratele copilei și nu póte primi. Acéta o exprimă cu gingașele cuvinte:

Eu mândruță te-ași lua,
Dar mē tem de frate-tėu,
Că se pórtă în portul meu,
Și-mi strică umbletu rėu.

La aceste cuvinte
Ca scósă din minte . . .

O luptă înfricoșată se încinge în láuntrul copilei, luptă, din care emoțiunile dragostei ies învingétóre — ceea ce de comun să întemplă la femeie, căci ea pare a fi menită dela natură să fie pururea o copilă,

Procesul de presă al „Dreptății“.

Vorbirea de acuză a procurorului.

(Urmare.)

Și éta, în timpurile cele mai noué între binefăcétorii patriei sunt reprezentate tóte naționalitățile, numai naționalitatea română lipsesce, fiecare naționalitate și-a născut bărbatul său mare, care a fost spre mândria patriei, numai naționalitatea română nu! Căci ácéta, pe cari coriferii nádrăgari li numese mari, durere „mari“ au fost, dară nu în munea salutară a civilizațiunii, nu în a culturai, ci mari a fost în munea sângerósă a urei salbatice, a urgiei, agitării și a revoltării, a căror activitate a adus numai primejdii, devastare și pustiire, nu numai pentru magiari, ci și pentru fiecare cetățén al țerei, fără deosebire de naționalitate.

Cine cutéză a susține, că națiunea magiară tinde a disprețoi, a împila, a estirpa, naționalitățile? — Cel ce o ȕice ácéta, minte, cel ce o ȕice ácéta, calumniază; cel ce o ȕice ácéta cu privire la români, acela agitá naționalitatea română contra națiunii magiare și în sensul legii penale pécátos este.

După ácetta procurorul trece la articolul intitulat „Uniunea Ardélului cu Ungaria“, în care se ȕice, că pe cât timp în Ardél esistá legi și ordinațiuni deosebite, cari tóte sunt îndreptate contra românilor, despre contopirea acestor două țeri nici vorbă nu póte fi, mai ales fiindcă independența acestor două țeri este asigurată în sancțiunea pragmatică.

Aici procurorul se feresce de-a face cea mai mică amintire despre legile și ordinațiuni deosebite introduse pentru Ardél, ci se provócă numai la sancțiunea pragmatică, contra căreia cit zá art. de lege VII din 1848 și XLIII din 1868 privitor la uniune. Negarea uniunii, ȕice el, e negarea legilor fundamentale de drept constituțional. Apoi continuă:

În articolul intitulat „Celataft jurii“, acusatul ȕice: „Aici locuitorii ruteni și slovaci, germani și sērbi vėd în ideea de stat magiar și în reprezentanții aceleia pe în gâmfării opresori ai libertății“. Apoi în articolul intitulat „Lui Pázmány“ acusatul numesce ideea de stat magiar utopiă, va se ȕică un ce fantastic, nerealisabil. Caracteristică, nepatriotică și demnă de un trădător de patrie e afirmaria ácéta. Consecența logică a acestei concepțiuni este, că acusatul pótesce independența Ardélului, căci prin defacerea Ardélului de patria mamă, slăbind ideea de stat magiar, crede ași realiza mai ușor scopul său nepatriotic.

Urméză acum articolii din grupa a treia, încriminați pentru „agitațiune contra autorităților“. În acești articuli — ȕice procurorul — acusatul însușine, că sentința (în procesul Memorandului), ce lovesce în V. Lucașiu și în consoții lui, a fost din partea judecătóriei o „crimă“, că ácéta sentința e rușinea justiției, căci ómenii, în cari sentința a lovit, au lucrat ca plenipotențiari „națiunii române, că condamnății sunt „martirii, na-

țiunii române, că truntea lor cu aureolă va fi adumbrită când pragul temeiței il vor páși etc.

Acéta preamărire e înfruntarea ordinei legale de drept esistente, e înfruntarea libertății de judecare a judecătóriei, înfruntarea justiției legale și începutul anarchiei. Dvóstre (cátră jurați) nu veți permite, ca în ácéta țară pé-átosul, — fiind á prin judecătórie a fost declarat de pécatos, — să fie glorificat!

Acusatul Dr. V. Branisce nu exprimă dorințele și aspirațiunile naționalității române. El nu este íentic cu românii. În ácéta agitațiune nebulă, prin care acusatul nutresce și sémână nefasta ură, și amintesce de sânge, eu vėd sângerósele umbre ale lui Horia și Cloșca, citați de acusatul. Vėd brațul puternic al lui Axente, cum ridică sęcurea, și vėd cum slaba mână a lui Avram Iancu, de pe care picură sângele magiar, arată sermanului analfabet ațítat, poporului român íritat fără motiv până la sânge, averile domnilor magiari, ca să le dea toc.

Acusatul încá este din familia lui Horia și Cloșca, Axente și Avram Iancu, și pentru aceea vė rog să enunțați asupra lui verdictul de: „vínovat“. (Va urma.)

Noutăți.

Tėrgul Sibiului. Luni a fost ȕiua tėrgului liber. Un tėrg însé așa de slab cercetat nici nu s'a pomenit. Creștinii noștri din jur au mers la sânta biserici — ér negustorii și geschäftarii au rėmas cu marfa nevėndută și cu trebsórele neisprăvite. — Va fi ácéta o învățătură ca să se respecte sėrbătorile noastre, căci creștinii noștri țin mult la ele

Reuniunea femeilor române din Sibiu. Invită cu tótă onórea la Balul care va avea loc în 26 Ianuarie 1895 st. n. în saia dela „Casa societății“ (Gesellschaftshaus). Începutul la 8 óre sėra.

Venitul curat este destinat în favorul reuniunii. Bilete de intrare: 1 fl. 50 cr. de persoană. — Loge pentru 4 persoane 8 fl. Bilete de intrare se pot primi pe lângă prezentarea invitării, în ȕiua balului dela 10—12 óre a. m. și dela 3—5 óre p. m. la hotelul „Neuriehler“, camera Nr. 5, ér sėra la cassă cu 2 fl. de persoană.

Ordinațiunea ministrului, adresată fișpanului comitatului Sibiului în care ȕice, că a sistat activitatea partidului național român, precum anunță foile din Budapesta, a fost trimisă tuturor fișpanilor. în a căror comitate locuiesc și români. Astfel și fișpanul Făgărașului amenință cu pedepse pe cei ce vor mai participa la conferințe de caracterul celei din 18 Novembre a. e. etc.

Ajunul Crăciunului în Brașov. Sábătă la órele 3 p. m. s'a sėvėrsit în sala cea mare a gimnasiului român din Brașov împărțirea hainelor futre copii sāraci dela acele scóle. Acest fapt creștinesc, ce st

ce-i sug sângele și-i amărăsce viața. Pentru ácéta înaintea poporului *Haiducii* sunt figurile cele mai simpatice. Li iubesece mult, li urmăresce cu interes, li numesce cu cel mai frumos epitet „Crăișorul munților“ și vitejiile lor le cãntă cu atáta duioșie, cu atáta sentiment cald patriotic, cum numai românului îi este dat. Cântecele ácetta apoi constituie cele mai frumoșe balade în literatura noastră populară.

Dar să nu se credă, că am avé balade numai cu aceste motive. Dragostea, áceta putere estrordinară, nelntrecută, are partea ei covârșitóre și în acest gen poetic. Sē amintesce numai una dintre aceste balade, cãntată de poporul nostru chiar în centrul Transilvaniei.

Se începe astfel:

Pe cel deal pe cel colnic
Merge-o pruncă și-un voinic,
Voinicul merge călare
Prunca merge pe picóre
Adunându-și câte o flóre . . .

Acțiunea începe cu un june și o fată. Din cuprins reiesă mai departe, că fata păsece, cărările junelui, a cărui dragoste o

care crede în tot ce simte, — și în estaslui iubirei otrăvesce pe fratele-sėu.

Și el din păhar că bea,
Dar amar să chiuia:
Când era la meș de nópte
Frate-seu trăgea de mórte,
Când era cam pe la zori
Frate-so 'mbrăcat în flori

De nou apoi ține drumul junelui și-i ȕice:

Hai voinice de mē ia,
Nu-mi mai usca sufletu . . .

Că de cine te-ai temut
În pámėnt l'am așternut,
Cu un păhar l'am otrăvit
Și pe veci l'am mulcomit . . .

Junele însé mai puțin se simte îndemnat, căci ȕice el:

Copiliță draga mea,
Eu pe tine te-ași lua,
Dar tu când te-i mânia
Și cu mini vei face asa.

Acéta e deslegarea, crunta deslegare, ce provócă părerea de rėu cu remușcările inimii, sub ale căror loviri copila vestejesce,

espiéză și însași caută blăstėmul ceriului pentru negrul ei pécat.

Și alte multe asemenea balade, comori neprețuite. Și însé n'ai crede. Dintre poeziilor noștri, unul singur a sciut să esploateze aceste comori. Că o apariție noué trebuie s'o amintesce și ácéta. Acela e tinėrul poet G. Coșbuc, al doilea poet pe care l'am dat noi Ardeleni, ȕic al doilea, căci nu fiecare poet versificator se póte numi poet. El pare a fi chemat se aducă în legătură intimă balada noastră artistică, cu balada populară. Începutul e norocos, și dacă va succede tinėrului poet se completeze opera sa, merit neperitoriu îi va fi asigurat în literatura noastră.

Ca de încheiere din literatura noastră ar trebui să amintesce încá balada istorică, gen nou poetic, creat la noi de poetul Bolintinean, nu însé după modelul baladei populare, cum este d. e. „Pe o stâncă nėgră“, „Pe câmpia Turzii“, ș. a.

Acéta însé, ca o analiză mai amėnunțită asupra baladei române, rezerv a mi-o face subiectul unei a două conferințe, la altă ocaziune.

urmăea de vre-o șase ani încôce regulat din partea românilor brașoveni, a fost și de astă dată împreună cu o frumoasă festivitate.

Festivitatea se începu cu colinda „O ce veste minunată“, executată de corul studenților, sub conducerea dlui profesor de muzică Nicolae Popovici. Se urcă apoi pe tribună dl protopop Vasile Voina, care rosti o cuvântare pătundătoare ocazională, îndemnând pe creștini ca și pe viitorii să și dovedească caritatea.

Cuvântarea dlui protopop Voina, ascultată cu multă atențiune, fu urmată de urări de „Să trăească!“ din partea publicului. Mai urmă o frumoasă colindă, executată de cor, după care se împărțiră hainele.

Mai întâiu din partea „Reuniunii femeilor române“, ale căreia membre din comitet se aflau la masa din fruntea salei, se împărțiră la 37 scolărițe sêrce câte un rënd complet de haine și câte un colac. Au fost pe lângă acesta ajutate cu bani patru familii sêrce. Tôte acestea nu din fondul Reuniunii, ci dintr'o frumoasă colecțiã în bani datorită zelului dômnelor române din Brașov.

Tot prin Reuniune sau împărțit între scolari cinci rënduri complete de haine, cari din generositatea d-lui comerciant Vasiliu Bidu au fost puse spre acest scop la dispoziția reuniunii.

După acestea se împărțiră din partea bisericeii S-lui Nicolae din Scheiu cisme, pantaloni și flanele pentru 140 scolari și 45 scolărițe sêrce. Ca la 800 fl. a jertfit biserica Sf. Nicolae pentru acest scop. Comitetul ei era reprezentat prin d-nii: protop. Voina, T. Nicolau și G. Belissimus, ér epítropia prin d-nii: St. Stinghe și G. Navrea, serie „Gazeta Transilvaniei“.

Alegerea patriarhului ecumenic din Constantinopol. Formalitățile preparatorii serie „Timpul“ pentru alegerea patriarhului ecumenic înainteză cu mai înecetinelă și abia la 21 Decembre cele două consilii din Fanar au putut să procedeze la numirea membrilor adunării electorale, pe cari îi aleg printre înalții demnitari și funcționari ai statului, ómenii de litere și sciință și funcționarii patriarhului.

Candidații cei mai serioși sunt: fostul patriarh Ioachim III, mitropolii din Efez, din Eraclea și din Cyzic. Actualul locum tenens, mitropolitul din Brusa, a declarat partizanilor săi că nu-și pune candidatura. Dacă trebuie să credem șgomotelor, care circulă prin Fanar, mitropolitul din Cyzic ar putea să nu fie agreat de sublima Pörtă, căci a insistat ad-sea de câte-va luni încôce pentru închiderea tuturor bisericilor grecesci din Turcia ca protestare contra beratelor liberate episcopilor bulgari; se mai dice că Ioachim III nu place guvernului pentru că să bucură printre greci de o mare popularitate și spiritul său ambițios ar putea să agraveze și mai mult situațiunea actuală dintre divan și patriarhat.

Nu ar rămâne deci de cât candidaturile mitropoliiilor din Efez și Eraclea, în care cas cel dintăiu ar avea cele mai multe șanse.

Informațiuni din altă sorginte spun, că partidul joachimist e sigur de isbândă, cu atât mai mult că actualul locum tenens și-ar fi retras candidatura pentru a favoriza alegerea lui Ioachim.

Amânarea sêrbării mileniului. Reuniunea magiară a artiștilor inițieză o mișcare, care are de scop să amâne sêrbarea mileniului. În mișcarea acêsta, vor fi trase tôte instituturile culturale din Ungaria, cari vor înainta un memorandum guvernului în care vor ruga ca sêrbarea mileniului să fie amânată cu doi ani. În acel memorandum se va aduce ca motiv pentru amânare, că anul în care au venit magiarii în acêsta țară nu se pôte preciza istorice, și că peste tot până în 1896 nu se pot pregăti cu tôte lucrările. În urma acestora sêrbarea ar fi un fiasco. — Ministrul Lucaș a prevenit însă și spune că sêrbarea mileniului se va ține la timpul fiesat.

Degradarea lui Dreyfuss. În 5 l. c. s'asvêrșit în Paris actul degradării căpitanului Dreyfuss. Des de diminețã se adunase în jurul scôlei de cadeți un considerabil număr de curioși; mulți oficeri erau în curtea scôlei și chiar și dame erau numeroase. Când au

mers să-l conducă pentru a i-se executa degradarea, Dreyfuss încă dormia. După ce l-au treșit, la început a devenit palid, și-a venit însă numai decăt în fire. La actul degradării, sêvêrșit de generalul Darraș, au as stat cam 3000 de soldați. Când adjutantul generalului s'a apropiat de dînsul, Dreyfuss a strigat cu voce puternică: „Jur, că sunt nevinovat, trăiescã Franția!“ ér vulgul când a aușit că Dreyfuss se declară nevinovat, a sfrigat: „Môrte trădătorului!“ Când adjutantul i-a frânt sabia și i-a aruncat-o la picioare, Dreyfuss a strigat de nou: „Sunt nevinovat, trăiescã Franția!“ ér când după acêsta l-au condus și a ajuns în apropierea unui grup de țiarșiți, li-a đis acestora: „Spuneți d-vostíã Franției întregi, că sunt nevinovat!“ Vre o căți-va oficeri în rezervă i-au rêspons: „Jos cu Iuda, taci trădătorului!“ la ce Dreyfuss s'a întors cătră ei vehement și amenințătoriu, artileristiți însă l-au dus mai departe.

După actul degradării a trebuit să defileze pe dinaintea trupelor, apoi l-au predat duor gendarmi, cari punându-i pe mâni cătușe și așeșându-l în carul robilor l-au condus în închisórea civilă, unde a fost supus tuturor procedurilor obicnuite față cu criminalii ordinari.

Pe strade, pe unde trecea nefericitul degradat, mulțmea agitată striga mœru: „Môrte lui Dreyfuss! Môrte trădătorului!“ și dacă nu era păđit de gendarmi, pôte că-i și făcea numai decăt judecata, ér când s'au retras trupele, aceeași mulțme striga: „Trăiescã armata! Trăiescã Franția! Trăiescã patria!“

În cestiunea opririi țiarelor din România. Mêsurile cele mai noue, ce le-a luat guvernul unguresc pentru de-a opri în mod și mai riguros ca până acum trecerea pe teritoriul țării noastre aprópe a tuturor țiarelor din România, a produs mœre indignațiune între frații nostri de-acolo. Dl V. A. Urechia, președintele Ligei, în ședința dela 20 Decembre a senatului român a adresat chiar și o interpelare în cauza acêsta, întrebând pe dl ministru român de interne, ce mêsuri a luat în privința acestei opriri despotice a guvernului austro-ungar, prin care se opresc nu numai tôte publicațiunile scrise în limba română și mai ales țiarele telegramele etc., dar și violézã chiar și secretul epistolar, deschiđându-se scrisorile private ale cetățenilor. — „Erdélyi Hiradó, esprimându-și mulțămirea pentru acêsta măsura draconică luată față de români, adaugă că pe cât șcie, astăzi țiarele din România se trimit la noi prin Austria. Ar dori foia ungurescã, după cum se vede, ca în viitor să nu mai putem primi nici chiar scrisori din monarchia noastră fără de-a fi deschise și controlate.“

Semne bune. Sub titlul acesta scrie „Gaz. Buc.“: „Un domn din Sucéva a chieșmat din penitanțiarul din loc đece areștanți ca să-i taie un stânțen de lemne. Cum a fost până acuma datina, le-a trimis respectivul pe la đece óre a. m. areștanților gustare împreună cu un șip de rachiu. Iși pôte închipui ori și ce binevoitoriu al ómenirii, ce mângăiere și bucurie sufletescã a avut respectivul domn, când s'a întors servitoriul cu șipul plin de rachiu în casã cu cuvintele „că nici unul dintre areștanți nu beau rachiu.“

Cina soldaților. Ministrul comun de rêsboiu a emis o ordinațiune, prin care dispune, ca de-ocamdatã până la alte dispozițiuni, soldații din întregã armata austro-ungarã să capete de aci încolo odatã pe sêptemână și cinã, care va avé să fie aluat cu mac. Astfel vor putea bieții feciori să se sature și ei, cel puțin odatã în sêptemână, ceea-ce de surprindere este ceva, dar — de noroc cam puțin.

Diariștic. „Lumina“ este titlul unei nóna foi, ce va apãre de 2 ori pe lunã în Giula, sub redactarea dlui D. Voniga. Fóia tractezã cestiuni bisericesci, didactice, sociale și literare. Ea va da și premii pentru predicele cele mai bune. Estensiunea e de 8—16 pagini și costã pe an 3 fl. Numêrul de probã se prezentã fórte bogat și variat.

Cas de môrte. Familia d-lui Aleman Dancăș din Rêsinari a îndurat o grea

loviturã prin môrtea unuia dintre membrii ei, a harnicului invêțator *Emilian Dancăș*. Anunțul funebreal al familiei, precum și al colegilor invêțatori sunt de următoriu cuprins:

Subscrișii cu inima zdrobitã de adâncã durere aduc la cunoșcînța tuturor consânșenilor, amicilor și cunoșcașilor, că preaiubitul și neuitatul lor fiu, frate și nepot *Emilian Dancăș*, invêțator și membru al mai multor corporațiuni, în urma unui morb repentin, în al 25-lea an al etății și al 5-lea al activității sale, astăzi în 24 Decembre st. v. a. c. și-a dat nobilul seu suflet în mânilor Creatorului.

Rêmășițele pãmêntesci ale scumpului decedat se vor așeđa spre odihnã vecinicã în 26 Decembre a. c. la órele 2 p. m. în cimiterul din loc. În veci amintirea lui!

Rêsinari, 24 Decembre 1894.
Aleman și Ana Dancăș, părinți; Maria căsătoritã C. Bogdan, Ana, Marie, Petru, Șerban și Stana, ca frați și suróri; Sora A. Dancăș, ca bunã; Constantin Bogdan, ca cumnat.

— Corpul invêțatoresc din comuna Rêsinari, cu inima zdrobitã de adâncã durere, aduce la cunoșcînța tuturor amicilor și cunoșcașilor trecerea la cele eterne a preaiubitului și neuitatului lor coleg *Emilian Dancăș*, întâmplatã în 24 l. c. în mod neașteptat.

Dormi în pace coleg neuitat, amic sincer și credincios, amintirea ta va fi eternã!

Rêsinari, 24 Decembre 1894 st. v.

Corpul invêțatoresc.

Necrolog. Plini de adâncã durere și întristare facem cunoscut nêmurilor, amicilor și cunoșcașilor, că scumpul nostru sociu, frate și unchiu *Georgiu Crăciunescu*, protopresbiter gr.-or. rom. al Belințului după un morb scurt dar greu, în etate de 57 ani, și în anul al 22 al protoieriei sale, împărțit cu sf. taine, astăzi în ziua Nascerei Domnului la 5 óre diminețã a adormit în Domnul.

Rêmășițele neuitatului defunct s'au depus spre odihna eternã Marți în 27 Decembre st. v. a. c. la 10 óre antemeridiane. Belințiu, 25 Decembre 1894. Fie-i țêrina ușorã și memoria eternã! Ecaterina Crăciunescu ca soție, Alesandru Crăciunescu frate, Anca ved. Fizeșan, Emiliu ved. Giuchiciu surori, Alesandru, Cornel și Aurel Crăciunescu nepoți, Angelina căs. Popovici ca nepótã.

Denunțări mișelescã din Hațeg. Un cerespondent al țiarului „Magyarország“ a raportat în nr. 350 dela 12 Decembre n. a. tr. al numitei foi, că magiarii din Hațeg sunt periclități din partea unor români flacãi, cari îi atacã nóptea. Un cerespondent din Hațeg al fóiei noastre ne scrie, că aceste sunt denunțări false și mișelescã și calumnii la adresa românilor din Hațeg. Adevêrul este, că s'a întimplat un scandal pe stradã în nóptea de 8 Decembre a. tr. când nesece nemeș unguri au inscenat un scandal pe stradã, atacând pe nesece măiestri români pacinici, dar ei au păđit-o, căci românii atacãți i-au elungat.

Fãcându-se denunțare și la guvern tot în sensul scriii din „Magyarország“ ministrul Hieronymi a dispus cecrectare, dar autoritățile n'au putut afla altceva, decăt întimplarea descrișã de cerespondentul nostru. Astfel denunțatorul a fost dat de minciunã și pe cale oficióșã.

Denunțările mișelescã tradézã óre cavalerism? . . .

Invitare. Corul biserice. rom. gr.-or. din Deva invitã la Concertul împreunat cu joc, ce se va aranja Duminecã la 1/13 Ianuaru 1895 în sala „Redoutei“.

Program:

- I. „Cântec de sêra“, cor bãrb. de N. Popoviciu.
- II. „În pădure“, cor bãrb. de Tudor de Flondor.
- III. „Corónã cufundatã“, cor bãrb. de K. Bönicke.
- IV. „Uite mãnã“, cor bãrb. de G. Dima.
- V. „Rugăciune de sêra“, cor bãrb. de F. Kreutzer.
- VI. „Asta-i mãndrã“, cor bãrb. de N. Popoviciu.
- VII. „Cucuruz“, cor bãrb. de W. Kumpel.

VIII. „Serenada“, cor bãrbatesc de Marschner.

Începutul la 7 $\frac{1}{2}$ óre sêra. Venitul curat este destinat pentru bis. rom. gr.-or. din loc. Prețul de intrare: de persónã loc I. 80 cr., II. 60 cr., partere 40 cr., galerie 20 cr. Suprasolvirile benevole se primesc cu mulțãmite și se vor cuita pe cale țiaristicã

* * *

Nastratin Hogea a fost bufon la curtea sultanului Baiazet. Când se apropia odinórá Timur Tamerlam cu o mare oștire, spre a ataca Constantinopolul, cetățenii trimiserã pe Nastratin afarã în tabera vrãjmașului ca să negocieze cu Tamerlan. Când era să plece, sê gândi ce dar ar fi mai potrivit spre a potoli mânia dușmanului. „Însê — își đise el — sfatul e bun la nevoie și de aceea voi cere și sfatul nevetei mele.“ El o întrebã: „Ce i-ar plăcea lui Tamerlam mai mult: smochinele sau gutuele?“ — „Gutuele, rêsponse femeia, pentru că sunt mai mari și mai frumoșe“. Nastratin își đise atunci: „Ori cât de bun e câte odatã sfatul cuiva, cu tôte acestea acel al unei femei nu e bun nici odatã, de aceea voi lua cu mine smochine, ér nu gutue.“

El umplu o traistã cu smochine și se duse la Tamerlan. Acesta primi darul și vêđend, că Nastratin era pleșuv, ordonã să i-se trântescã în chelie smochinele una câte una. Servitoriți executarã ordinul, ér Nastratin striga serios la ori ce loviturã: „Slavã domnului!“ Tamerlan îl întrebã ce însemnezã aceea exclamare, ér bufonul rêsponse: „Mulțãmesc lui Dumnezeu, că n'am ascultat sfatul nevetei mele și în loc de smochine n'am adus gutue, căci acestea mi-ar fi spart capul.“

Țara noastră.

Đilele aceste a apãrut: *Descrierea părșilor Ardêlului dela Murêș spre mêdđi și valea Murêșului*, în un volum, scrișã de redactorul fóiei noastre și care în parte este cunoscutã cetitorilor acestei foi.

Nefiind competenți a ne pronunța asupra valórei cãrșii, ne mârșginim aci a o face cunoscutã pe scurt și a reproduce din ea isvórele, de cari s'a servit autorul.

Cartea are format 8-av. portativ, XV și 446. pag. Pe pag. I—XV. ss aflã: Prefața Isvórele. Cuprinsul și Greșeli de tipar, ér pe paginile 1—446 sê aflã descrierea și un indice alfabetic, întãi românesc unguresc nemțesc, cu însemnarea paginelor, apoi unul nemțesc-românesc și unguresc-românesc.

Descrierea, precum ni sê atrage atenția în prefațã, are formã de cãlêtorie, urmãrind mai cu samã cursul riurilor sau diferitele cãi de comunicație, ce trec din un ținut în altul. Ea nu este împărțitã în capitole, ci feliu tipariului mai mare cuprinde descrierile generale și ne indicã mersul descrierii, ér în cel mai mêrunt sê cuprind descrierile speciale, precum și diferitele tradiții, ce sunt legate de anumite locuri. În fine porturile sunt tipãrite cu litere cursive.

Isvórele, de cari s'a servit autorul, sunt urmátóarele:

Siebenbürgens geographisch, topographisch etc. Lexikon de J. Lenk von Treuenfeld. Viena 1839.

Siebenbürgen. Eine Darstellung des Landes und der Leute de Rud. Bergner. Lipsca 1834.

Ein Herbstaussflug nach Siebenbürgen, de Dr. W. Lauser. Viena-Sibiu 1836.

Aus Kronstadt's Vergangenheit und Gegenwart, de Fr. Philipp. Brașov 1874.

Die Landesnamen Siebenbürgens, de J. Wolff (Program des evang. Gimnasiunis zu Mühlbach) 1886.

Die Romänen, de I. Slavici. Viena 1881. Geologie Siebenbürgens, de J. Hauer și G. Stache. Viena 1863.

Hermannstadt und Umgebung. Sibiu 1884.

Stadiu istoric-statistic asupra prezentei și trecutului românilor din Codlea, de I. Comanescu.

